

Uchwała Nr 78/2023
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego
z dnia 12 lipca 2023 r.

dotycząca poselskiego projektu ustawy
o zmianie ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce

Po rozpatrzeniu, na wniosek Marszałka Sejmu z dnia 22 czerwca 2023 r. (pismo SPS-WP.020.171.5.2023), poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, stosownie do art. 329 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2023 r. poz. 742), Rada Główna przedstawia następującą opinię.

1. Projekt ustawy został wniesiony do Sejmu przez grupę posłów Klubu Parlamentarnego Koalicja Obywatelska na podstawie na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz art. 32 ust. 2 Regulaminu Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (M.P. z 2022 r. poz. 990).
2. Projekt zakłada wprowadzenie do obowiązującej ustawy prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, do Rozdziału 5 – Pracownicy uczelni, nowego artykułu 137a o następującej treści: „*Od dnia 1 lipca 2023 r. wysokość wynagrodzenia zasadniczego pracowników uczelni zwiększa się o 20%.*”. Projekt ustawy zakłada, że „*Podwyższenie wysokości wynagrodzenia zasadniczego dla pracowników uczelni następuje nie później niż do dnia 30 września 2023 r., z wyrównaniem od dnia 1 lipca 2023 r.* (art. 2). W myśl art. 3 projektu ustawa ma wejść w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia.
3. Wzrost wynagrodzenia zasadniczego pracowników uczelni Rada Główna **opiniuje pozytywnie** i uważa go za ważny z dwóch co najmniej powodów. Po pierwsze, społecznej rangi i znaczenia zawodu nauczyciela akademickiego i szerzej – pracowników uczelni, a po drugie – z bardzo trudnej sytuacji materialnej środowiska akademickiego (obu grup). O takiej sytuacji świadczą liczne analizy makrostruktury płac, ich dywersyfikacji pomiędzy działami i sektorami gospodarki narodowej, widoczne zmniejszanie się płacowej atrakcyjności pracy w sektorze nauki i szkolnictwa wyższego oraz bardzo wysoki poziom inflacji w trzech ostatnich latach, przesądzający o spadku realnej wartości wynagrodzeń pracowników szkół wyższych. Według danych GUS, średnioroczny wskaźnik inflacji konsumenckiej (CPI) w roku 2022 wyniósł 14,4%, podczas gdy wynagrodzenia pracowników szkół wyższych wzrosły zaledwie o 7,8%. Utrzymujący się w roku bieżącym poziom inflacji (maj, rok do roku – 12,2%) i nominalny wzrost wynagrodzeń w szkolnictwie wyższym w wysokości 8,8% w stosunku do roku 2022 oznaczają dalszy, realny i poważny spadek realnej wartości płac i istotne pogorszenie się poziomu życia pracowników szkół wyższych. Na te bardzo istotne zagadnienia Rada Główna zwraca mocno uwagę, kierując w stronę Parlamentu i rządu jednoznaczne stanowiska i opinie.
4. Do elementów makro-sytuacji pracowników szkół wyższych nawiązuje fragment uzasadnienia projektu ustawy. Rada Główna przyjmuje go z uznaniem jako merytorycznie trafny.
5. Poza obszarem proponowanej ustawy znajdują się inne instytucje szkolnictwa wyższego i nauki w Polsce i instytucje działające na rzecz środowiska (określne w art. 7 ust. 1 i 2 ustawy -

Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce), w tym PAN i instytuty PAN, instytuty badawcze i in. Pominięcie w projekcie ustawy pracowników tych instytucji Rada Główna odbiera krytycznie. Pracownicy tych instytucji znajdują się bowiem w równie trudnej sytuacji dochodowej jak pracownicy szkół wyższych. Poziom wynagrodzeń w instytucjach szkolnictwa wyższego i nauki nie odpowiada ich misji i zadaniom kształtowania rozwoju społecznego i gospodarczego kraju w średnim i długim okresie.

6. Rada Główna zauważa, że projekt ustawy ma charakter wyraźnie ograniczony i nie rozwiązuje w sposób systemowy problemu relatywnie niskich wynagrodzeń w szkolnictwie wyższym. Nie są określone zasady „zwiększenia od 1 lipca br. wynagrodzeń zasadniczych o 20%”. Rada Główna uważa, że projekt powinien przewidywać stosowny wzrost subwencji dla uczelni, zapewniając rektorom środki na dokonanie podwyżki w proponowanej wysokości. Bez wzrostu subwencji ustawa stawia w bardzo trudnej sytuacji rektorów uczelni. Projekt zakłada, że wprowadzenie ustawy w życie będzie wiązać się ze zmianą rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 2 stycznia 2023 r. w sprawie wysokości minimalnego miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego dla profesora w uczelni publicznej. Jest to niewystarczające. Brakuje powiązania projektowanej ustawy z potrzebą dokonania zmian w ustawie budżetowej na rok 2023. Bez takich zasadniczych powiązań projekt ustawy nie jest właściwy – jest niepełną, niezintegrowaną propozycją zgłaszaną w okresie zbliżających się wyborów parlamentarnych.
7. Rada Główna, realizując swoją misję i zadania współdziałania z organami władzy publicznej, wyrażając troskę o dobro wspólne środowiska nauki i szkolnictwa wyższego stale akcentując poczucie odpowiedzialności za swoje działania i stanowiska krytycznie ocenia brak konsultacji społecznych nad projektem. Konsultacje takie – zmierzające do stworzenia nowoczesnego systemu finansowania nauki i szkolnictwa wyższego, którego istotnym elementem jest system wynagrodzeń – powinny się odbyć i zmierzać do sformułowania rozwiązań adekwatnych dla fundamentalnej roli nauki i szkolnictwa wyższego w rozwoju kraju oraz społecznej roli pracownika każdego ogniwa instytucjonalnego systemu nauki i szkolnictwa wyższego w Polsce.

Uchwałą otrzymują Marszałek Sejmu oraz Minister Edukacji i Nauki.

Przewodniczący
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Prof. Marcin Pałys